

De amfibieën- en reptielen krant van Limburg

Mededelingenblad van de
Herpetologische Studiegroep Limburg
van het
Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

RAVON

HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP LIMBURG

COLOFON

Herpetologische Studiegroep Limburg

De Herpetologische Studiegroep Limburg (HSL) werd 2 februari 1979 opgericht. De HSL stelt zich ten doel de inheemse Limburgse herpetofauna (amfibieën en reptielen) te beschermen in de ruimste zin van het woord.

Vanaf de oprichting wordt getracht met doelgerichte acties de bestaande biotopen voor amfibieën en reptielen te behouden danwel te herstellen. De Herpetologische Studiegroep besteedt daarnaast veel aandacht aan de voorlichting omtrent de biologie van reptielen en amfibieën.

De amfibieën- en reptielenkrant van Limburg

De amfibieën- en reptielenkrant van Limburg verschijnt tweemaal per jaar en wordt zoveel mogelijk verzonden per e-mail. Van personen waarvan geen e-mail adres bekend is, wordt een printversie opgestuurd.

U heeft een printversie ontvangen, maar u beschikt over e-mail? Geef u e-mail adres door aan onze redactie: herpetofauna@nhgl.nl

Redactie

Opmerkingen over of bijdragen voor de herpetokrante kunt u opsturen naar Denis Frissen (herpetofauna@nhgl.nl). Kopij voor 1e amfibieën- en reptielenkrant van 2008 dient voor 15 december 2007 te zijn aangeleverd bij de redactie.

Bestuursleden HSL

XXXX (voorzitter)	D. Frissen (secretaris)	P. Puts
Vacant	Hemelrijkstraat 6 6301 AK Valkenburg	Houtstraat 137 6105 BH Pey-Echt
J. Hermans	V. van Schaik	H. van Buggenum
Hertestraat 21 6067 ER Linne	St. Lucieweg 20 6075 EK Herkenbosch	Rijdsraat 118 6114 AM Susteren

ACTIVITEITEN-AGENDA 2007

Herpetologische Studiegroep Limburg

LEZINGEN

Alle lezingen beginnen om 20.00 uur en vinden plaats het GroenHuis, Godsweerderstraat 2, 61041 GH Roermond (0475- 386470)

Vrijdag 7 september : Onderzoek aan de Boomkikker, Groene kikkers, Bruine kikkers en de Gewone pad met behulp van digitale geluidsopnamen (door Harry van Buggenum)

Zoals wellicht bekend wordt al enkele jaren in Midden-Limburg onderzoek gedaan aan geluidproducerende amfibieën met behulp van programmeerbare memorecorders. Na drie seizoenen wordt het tijd de gevonden resultaten op een rijtje te zetten en kenbaar te maken. Welke resultaten levert het op? Is de methode beter dan traditioneel onderzoek? Komen ook aanvullende gegevens op het gebied van gedrag naar boven? Kortom genoeg vragen voor ene boeiende herpetologische avond.

Vrijdag 16 november: Varia - avond

Traditiegetrouw houden we in de tweede helft van het jaar een varia-avond. Daarop kan iedereen kort leuke resultaten van onderzoeken of vondsten presenteren. Ook is er gelegenheid tot het vertonen van dia's of (video-)films.

Inmiddels hebben wij al de volgende toezeggingen:

- De kamsalamander bij Daelenbroek (Herkenbosch)
- Diaverslag HSL excursies 2007
- 58 golfende Boomkikkers!!
- Tv-serie Amphibians
- (Onder voorbehoud) Herpetologische beelden uit een "ver" land

Heeft u interessante zaken te melden? Uw bijdrage op deze avond is natuurlijk bijzonder welkom.

EXCURSIES

Zaterdag 8 (of 15) september: Traditionele adderexcursie op de Meinweg

Vertrek om 10.00 uur

Organisatie: Ton Lenders

Zoals altijd is deze excursie alleen toegankelijk voor leden van de HSL. Vertrekplaats en definitieve datum worden bekend gemaakt op de ledenbijeenkomst van vrijdag 7 september.

Werkdagen

Dit jaar hebben we voor de doeners onder onze leden diverse werkdagen beschikbaar.

Zaterdag 22 september: Plagplekjes maken voor de Zandhagedis op de Brunsummerheide

Aanvang: 10.00 uur

Locatie: Bezoekerscentrum van Natuurmonumenten, Schaapskooiweg 99 in Heerlen

Organisatie: Maurice Mouthaan (NM) en Denis Frissen

Zaterdag 3 november: Natuurwerkdag Meerlebroek

Organisatie: Staatsbosbeheer

Op 3 november is er een landelijke natuurwerkdag is, waarop door SBB een werkdag in het Meerlebroek wordt georganiseerd, waarbij ook Duitse organisaties aan mee doen. Als u mee wilt helpen kunt u tegen die tijd in de plaatselijke media kijken voor meer informatie.

Daarnaast organiseert de *Werkgroep Driestruik* regelmatig activiteiten op en rond De Meinweg. Zie hiervoor ons Maandblad.

Verlagen excursies 2007

Excursie 7 april Vijverbroek (B) en De Brand (B)

Op zaterdag 7 april verzamelden zich ongeveer een 20-tal leden van de Belgische Herpetologische Werkgroep van Likona en de Herpetologische Studiegroep Limburg van het NHGL bij de kerk van Ittervoort. Het doel was om onder leiding van Peter Engelen van Likona het natuurgebied Vijverbroek, net over de Belgische grens bij Thorn, te inventariseren. Nadat uiteindelijk iedereen de smalle weggetjes en eenrichtingsstraatjes van Thorn had getrotseerd en verzameld was op de parkeerplek, kon de excursie van start gaan. Vijverbroek ligt in het dal van Itterbeek en bestaat uit natuurgraslanden met enkele poelen/drassige laagten en wat bosjes en bomenrijen. Aangekomen werden de volgende soorten: Bruine kikker (*Rana temporaria*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Groene kikker (*Rana esculenta synklepton*), Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) en Alpenwatersalamander (*Triturus alpestris*). Wandelend langs de Itterbeek werden ook nog ook Rietvoorn, Blankvoorn, Kopvoorn, BERPJE, Tiendoornige stekelbaars, Driedoornige stekelbaars en Riviergrondel geschept. Al met al een mooi resultaat voor een gebied wat nog nauwelijks onderzocht is.

Bemonstering van een poel in natuurgebied Vijverbroek door leden van de Herpetologische werkgroep van LIKONA (B) en de HSL (foto: Harry van Buggenum).

Even na de middag was de groep weer terug op de parkeerplaats. Na een korte lunch werd het volgende excursiedoel bepaald: De Brand nabij Maaseik (B). Het is een fraai, kleinschalig cultuurlandschap in een beekdal. De afwisseling van weilanden met poelen, akkers, houtwallen, struweelrandjes en bosjes maken het gebied voor amfibieën erg aantrekkelijk. Peter Engelen gaf aan dat er enkele herpetologische hoogstandjes te verwachten waren. Dit werd vrij snel bevestigd door de vangst van enkele Kamsalamanders (*Triturus cristatus*).

Kamsalamander uit De Brand nabij Maaseik (B) (foto: Harry van Buggenum).

Bij een poel werd zelfs een vroege Boomkikker (*Hyla Arborea*) in het gras aangetroffen. De kleine populatie Boomkikkers is recent herontdekt. Verder werden Bruine kikker (*Rana temporaria*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Groene kikker (*Rana esculenta synklepton*), Kleine watersalamander (*Triturus Vulgaris*) en Alpenwatersalamander (*Triturus Alpestris*).. aangetroffen. Geconcludeerd kan worden dat het een uitermate geslaagde excursie was. De samenwerking met onze Belgische collega's blijkt weer eens interessante resultaten op te leveren en is ook in 2008 zeker voor herhaling vatbaar.

Excursie 12 mei Sint Jansberg (Plasmolen)

Drie studiegroepleden van het eerste uur, een recenter lid en een Brabantse nieuweling kwamen op zaterdag 12 mei in Plasmolen bij elkaar om de Kamsalamander (*Triturus Cristatus*) op te speuren in de omgeving van de Sint Jansberg. Door een vergissing in de datum bleek een van de oudgedienden al een weekje eerder een voorproefje te hebben genomen in het gebied. Eerst ging het bergopwaarts om een poel nabij de Mookerheide te onderzoeken. Door de diepte van de poel en de dichte onderwatervegetatie was het wat lastig scheppen. Er werden Bruine kikker (*Rana temporaria*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Bastaard kikker (*Rana klepton esculenta*), Groene kikker (*Rana esculenta synklepton*), Kleine watersalamander (*Triturus Vulgaris*) en Alpenwatersalamander (*Triturus Alpestris*) gevonden. Opvallend was de vondst van enkele tweedejaars larven van Alpenwatersalamander, maar helaas geen levensteken van Kamsalamander.

Daarna ging het bergafwaarts naar een achttal poelen in de natuurgraslanden aan de voet van de Sint Jansberg. Deze bleken allen recent te zijn opgeschoond. Ongeveer $\frac{1}{4}$ tot $\frac{1}{2}$ van de vegetatie was gespaard gebleven. Verspreid over deze poelen werden dezelfde soorten aangetroffen als hierboven genoemd, waarbij de soortenrijkdom varieerde van 2 tot 6 amfibiesoorten. De aanwezigheid van duizenden larven van Gewone Pad, die een langgerekte, zwarte band, langs de oever van een poel vormden, was opmerkelijk. In enkele wateren waren behoorlijke aantallen Driedoornige en Tiendoornige stekelbaars aanwezig. Daarna ging het een beetje bergop om een grote bosvijver te bekijken. Door een verraderlijke oeverzone en spekgladde boomstammen bij dit water haalde de Brabantse nieuweling een natte voet en het recentere studiegroep lid zelfs een nat pak. Toch was de moeite niet voor niets. De aanwezigheid van drie amfibieën kon hier worden aangetoond.

Ook hier helaas geen Kamsalamander, maar wel een leuke excursie in een mooi gebied in het uiterste noorden van onze Provincie.

Pieter Puts

Verslag excursie Putbeek/Pepinusbeek op zaterdag 26 mei 2007

Aanwezig: Ton Lenders, Harry van Buggenum (excursieleider), Victor van Schaik, Jan America, Ger Hees en kleinzoon.

Op deze laatste zaterdag van de maand mei zijn zo'n tien poelen onderzocht die enkele jaren geleden zijn aangelegd bij het ecologisch beekherstelproject Putbeek en Pepinusbeek in de omgeving van Maria-Hoop/Putbroek.

De poelen bevinden zich nog in een pionierfase van ontwikkeling, maar bij sommige is de successie met o.a. riet en lisdodde of de beschaduwing door opslag van o.a. wilg en zwarte els al aardig aanwezig.

Het enthousiaste groepje onderzoekers ging op zoek naar het aquatische leven. Zoals gebruikelijk noteerde Ton de "bijvangst" aan waterkevers. Daarnaast zijn ook 3- en 10 doorn stekelbaars aangetroffen. Vanwege het bewolkte weer bleven de waarnemingen aan libellen beperkt.

Van de amfibieën is het aantal aangetroffen soorten beperkt gebleven tot de soorten van het "boerenland": de kleine watersalamander, de bruine kikker, de gewone pad en de bastaardkikker. Alhoewel in een nabijgelegen broekbospoeltje de alpenwatersalamander aanwezig is, kon deze (nog) niet in de nieuwe poelen worden aangetoond. Misschien iets voor de komende jaren, als het beekdal een wat meer besloten karakter met houtopslag en bosjes heeft gekregen. Gezien de nieuwe inrichting en het gevoerde beheer is het aannemelijk dat over enkele jaren de rijkdom aan herpetofauna zal toenemen.

Harry van Buggenum

Buggenum).

Aan de slag...(foto: Harry van

Korte nieuwsflits: nieuw amfibiebiotoop in het Meinweggebied

Door H. van Buggenum

In het voorjaar van 2007 is in het gebied Herkenboscherven door Staatsbosbeheer een nieuw vochtig biotoop aangelegd, met diverse amfibiepoelen. De voedselrijke bouwvoor is deels verwijderd, waardoor een schrale uitgangssituatie is ontstaan. Het gebied zal waarschijnlijk geschikt worden als voortplantingsbiotoop voor o.a. de rugstreepad, de heikikker en alle vier inheemse watersalamanders. Onderstaande foto geeft een beeld van de uitgevoerde werkzaamheden.

Foto: Harry van Buggenum

RAVON-nieuws

RAVON-dag

De jaarlijkse themadag van de Stichting RAVON wordt dit jaar gehouden op **zaterdag 10 november** en staat in het teken van het 20-jarig bestaan. Het thema is dan ook: Verleden, Heden en Toekomst.

Het hele programma kunt u vinden op de site www.ravon.nl onder de rubriek 'nieuws'. Bezoek de vernieuwde website van RAVON ook voor andere wetenswaardigheden!

Verwacht: Atlas herpetofauna Nordrhein-Westfalen

Sinds 1993 zijn onze oosterburen druk in de weer met het project 'Herpetofauna NRW'. Het gaat hierbij om het in kaart brengen van de herpetofauna in deze deelstaat. Zo'n 430 mensen werken hieraan mee. De belangrijkste doelen: actuele verspreidingskaarten en Rode Lijst, een Herpeto-atlas alsmede een handboek voor de bescherming van herpetofauna. Voor meer informatie zie: www.herpetofauna-nrw.de

Oproep Varia-avond HSL vrijdag 16 november

Heeft u een leuke waarneming gedaan? Een mooie foto gemaakt? U kunt het melden of tonen tijdens de jaarlijkse Varia-avond.

Aanvang 20.00 uur, GroenHuis, Godswederderstraat 2, 61041 GH Roermond.

Oproep programma 2008

Heeft u nog suggesties voor excursies of lezingen in 2008? Laat het weten. Stuur een berichtje naar Denis Frissen (herpetofauna@nhgl.nl).

Mededeling Ringslangen bij Rimborg

Op 3 juli 2005 had ondergetekende al het genoeg om in het Wormdal bij Rimborg twee Ringslangen (*Natrix natrix*) waar te nemen tijdens inventarisatiewerkzaamheden voor een grensoverschrijdend project. Sindsdien is de soort hier nog enkele malen waargenomen. Zo werd op 14 april 2007 een volwassen vrouwtje gevonden door Annie Zuiderwijk, Ingo Janssen en Edo Goverse, en op 4 mei 2007 wederom een volwassen exemplaar door Rob Geraeds en ondergetekende.

Zoals Ingo Janssen (RAVON Werkgroep Monitoring) al aangaf is het een interessant gegeven dat het, naar het laat aanzien, om de ondersoort 'helvetica' gaat. Deze dieren hebben wellicht een heel andere origine dan onze Ringslangen boven de rivieren (ondersoort *natrix*). Wordt vervolgd dus...

Rob Geraeds fotografeert een heuse L(R)imburgse Ringslang (foto: Victor van Schaik).

Victor van Schaik